

Montrealprotokollen

Innholdsfortegnelse

Montrealprotokollen

Publisert 15.09.2017 av Miljødirektoratet

Det internasjonale samarbeidet om beskyttelse av ozonlaget startet med Wienkonvensjonen i 1985. To år senere ble Montrealprotokollen undertegnet. Over 98 prosent av de ozonreducerende stoffene er faset ut etter at avtalene ble underskrevet. Protokollen regulerer nå også nedfasing av HFK.

Montrealprotokollen har konkrete mål med tidspunkt for reduksjon og stans av hvert enkelt ozonreducerende stoff. Protokollen er utarbeidet under FNs miljøprogram, UNEP, i 1987. Siden da er protokollen endret fire ganger, hvor kravene er skjerpet. Alle verdens land har ratifisert Montrealprotokollen – og sammen med Wienkonvensjonen er dette de eneste to avtalene som er ratifisert av alle verdens land. Senere endringer i protokollen er ratifisert av noe færre land.

Rask reduksjon i utslipp

Verdenssamfunnets oppfølging av Montrealprotokollen har gjort at over 98 prosent av de ozonreducerende stoffene er faset ut siden midten av 1980-årene. Fordi stoffene har lang levetid i atmosfæren, tar det likevel lang tid før ozonlaget er tilbake på samme nivå som før 1980.

Siden midten av 1980-årene har over 98 prosent av de ozonreducerende stoffene blitt faset ut. Likevel er det fortsatt noen utfordringer knyttet til håndteringen av de stoffene som ikke lenger er i bruk, og til utfasingen av de siste stoffene som fortsatt er i bruk (dette gjelder spesielt HKFK).

Utviklingsland har flere års utsettelse

Utviklingslandene har generelt en ti års utsettelse for å utfase de ozonreducerende stoffene, sammenlignet de industrialiserte landene. De industrialiserte landene stanset for eksempel bruken av KFK fra 1996, mens utviklingslandene fikk frist til 2010.

Overgangen til erstatningsstoffer ser ut til å gå bra for de aller fleste landene.

Montrealprotokollen har en økonomisk og teknisk støtteordning for utfasing av ozonreducerende stoffer i utviklingsland. Siden 1991 er over tre milliarder dollar overført til utviklingslandenes arbeid med utfasing av stoffene gjennom denne ordningen.

- Les mer om støtteordningen [Multilateral Fund for the Implementation of the Montreal Protocol](#)

Utfasing av HKFK

Fortsatt gjenstår det noe arbeid med å fase ut de siste ozonreducerende stoffene. Det viktigste blir å gjennomføre tiltak for å fase ut HKFK i utviklingslandene.

Produksjon og bruk av HKFK-gasser som kjølemedium i kjøle- og fryseanlegg økte kraftig i utviklingsland fram mot 2010. Høsten 2007 ble partene under Montrealprotokollen derfor enige om å begrense produksjonen av HKFK og fjerne stoffet raskere enn tidligere planlagt.

Målet var at forbruk og produksjon av HKFK i utviklingsland i 2013 ikke skulle være høyere enn årsgjennomsnittet i 2009/2010. Deretter trappes forbruket gradvis ned fram mot utfasing i 2030. Avtalen tillater en svært begrenset bruk av HKFK til vedlikehold i ti år etter utfasingsdatoen.

Økt bruk av HFK som erstatning

En av de vanligste erstatterne for HKFK er stoffgruppen HFK, som er en sterk klimagass. Det er viktig at utfasingen av ozonreduserende stoffer ikke fører til mer bruk av sterke klimagasser. Partene under Montrealprotokollen bestemte derfor høsten 2016 at også HFK skal reguleres derfor for å kunne regulere også stoffgruppen HFK under Montrealprotokollen. Bruken av HFK skal fases ned til rundt 15 prosent i perioden 2019 til ca 2040.

Siden HFK ikke er en ozonreduserende gass, men en klimagass, er koordinert innsats med partene under Kyoto-protokollen og Parisavtalen viktig.

Flere gjenstående utfordringer

Vi har også utfordringer knyttet til ozonreduserende stoffer som fortsatt er i omløp. Utstyr som gamle kjøleskap og frysere som kan inneholde ozonreduserende stoffer skal ikke brukes mer og må samles inn og destrueres på forsvarlig måte.

I 1990-årene ble det oppdaget ulovlig handel med eldre produkter som inneholdt ozonreduserende stoffer, for eksempel KFK-baserte kjøle- og klimaanlegg. I 2010 ble det gjennomført en internasjonal kampanje i regi av World Customs Organization og UNEP for å avdekke ulovlig handel mellom landene. Partene under Montrealprotokollen vurderer hvilke ytterligere tiltak som kan redusere slik ulovlig handel.

Bruk av metylbromid til skadedyrbekjempelse i forbindelse med eksport av visse produkter, er ikke regulert under Montrealprotokollen. Slik bruk er imidlertid fortsatt omfattende. Nye tiltak under Montrealprotokollen vurderes.

Samarbeid med andre internasjonale konvensjoner

Etter at Montrealprotokollen ble vedtatt, har det kommet flere avtaler som regulerer stoffer som er skadelige for ozonlaget, som må ses i sammenheng:

- Baselkonvensjonen (grensekryssende transport av farlig avfall)
- Rotterdamkonvensjonen (regulerer eksport av farlige kjemikalier)
- Stockholmkonvensjonen (om persistente organiske miljøgifter)
- IPPC (International Plant Protection Convention)